

Aşk Biçemleri, İlişki Doyumu ve Yalnızlık: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma

Love Styles, Relationship Satisfaction and Loneliness: A Study on University Students

Eylem Gökçe Türk

Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri
Fakültesi, Eğitimde Psikolojik Hizmetler
Bölümü, Eğitim Psikolojisi Anabilim Dalı,
Türkiye
eturk@ankara.edu.tr

Aylin Demirli Yıldız

Başkent Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve
Psikolojik Danışmanlık, Türkiye
adyildiz@baskent.edu.tr

ÖZ

Yalnızlık, bireylerin iyi oluşunu olumsuz etkileyen fakat aşk ve ilişki doyumu ile azalan bir durum olarak değerlendirilmektedir çoğunlukla. Ancak son dönemde romantik ilişkilerin yalnızlık duygusunu ortadan kaldırmayabileceğini gösteren çalışmalar aşk ve yalnızlık ilişkisine farklı bir bakış açısı getirmektedir. Bu çalışmada da üniversite öğrencilerinin aşk biçemlerinin yalnızlığı doğrudan ve ilişki doyumları aracılığı ile yordayıp yordamadığını değerlendirmek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalında öğrenim gören 125 öğrenciye UCLA yalnızlık ölçeği, ilişki doyumu ölçeği ve aşka ilişkin tutumlar ölçeği uygulanmıştır. Verilerin analizinde faktör analizi ve yapısal eşitlik modellemesi kullanılmıştır. Sonuçlar tutkulu aşkın yalnızlığı azalttığını, ilişki doyumunu artırdığını, oyun gibi aşkın yalnızlığı artırdığını, ilişki doyumunu düşürdüğünü, ilişki doyumunun da yalnızlığı azalttığını göstermektedir. Bununla birlikte, tutkulu aşk, oyun gibi aşk ve ilişki doyumunun yalnızlık üzerindeki etkisinin oldukça zayıf olduğu görülmektedir. Bu durum yalnızlık duygusunun, toplulukçu kültürlerde aşk ve romantik ilişkiden görece bağımsız olabileceğinin bir işareti olarak değerlendirilmektedir.

Anahtar kelimeler: Aşk Biçemleri, İlişki Doyumu, Yalnızlık

ABSTRACT

Loneliness has a negative effect on individuals' well-being. On the other hand, love and relationship satisfaction are assessed as positive influences for loneliness. However, recently some studies bring a new perspective on love and loneliness relationship by pointing that loneliness cannot be end with romantic relationship. Based on this point, the present study examines the relationship between love styles, relationship satisfaction and loneliness by means of a model. In line with this point, UCLA loneliness scale, relationship satisfaction scale and attitudes towards love scale is applied to 125 students studying at Ankara University Faculty of Educational Sciences. Factor analyses and Structural Equation Modeling were used to evaluate the data. To assess the fit of model, goodness of fit chi squared test is conducted and RMSEA, CFI and NNFI values are calculated. Model indicates that passionate love (eros) decreases loneliness and increases relationship satisfaction while game playing love (ludus) increases loneliness and decreases relationship. Moreover relationship satisfaction decreases loneliness. However, it is seen that the effect of passionate love, love like game and relationship satisfaction on loneliness is weak. This situation can be assessed as a result of collectivistic culture which sense of loneliness can be independent of love and romantic relationships.

Keywords: Love Styles, Relationship Satisfaction, Loneliness

Geliş Tarihi/Received

18 Ocak/January 2016

Kabul Tarihi/Accepted

12 Nisan/April 2017

Elektronik Yayın Tarihi/Online Published

12 Temmuz/July 2017

GİRİŞ

Aşk olgusu insanın varoluşundan itibaren ilgi çekici bir konu olmuştur. Bununla birlikte son yıllarda bu ilginin bilimsel bir boyutu da içermeye başladığı görülmektedir. Aşk, sosyoloji, biyoloji, antropoloji gibi birçok bilim dalının inceleme konularının arasında yerini almıştır. Psikoloji de aşkı sistematik ve bütünsel olarak inceleyen bilim dallarından biridir.

Özellikle pozitif psikolojinin etkisini artırdığı son 30 yıldır aşk üzerine çalışmaların da sayısı artmıştır. Lee'nin (1974, 1988) aşk biçimleri kuramı bu çalışmalar içerisinde öne çıkmaktadır. Bu kuramda aşk doğadaki üç temel renk (kırmızı, sarı, mavi) analogisi ile betimlenmektedir. Buna göre tıpkı üç temel renk gibi üç temel aşk biçimi (tutkulu, oyun gibi ve arkadaşça) vardır. Tutkulu aşk "ideal fizik-ideal güzellik" arayışının belirgin olduğu bir aşk biçimidir. Bu nedenle gücünü fiziksel çekim ve cinsel uyumdan almaktadır. Bunun yanı sıra bireylerin ilişkide birbirleri ile iletişime açık olmaları, birbirlerine karşı sevecen olmaları, güçlü bir yakınlık duygusu hissetmeleri ve ilişki için risk almaya hazır olmaları da tutkulu aşk biçiminin önemli özelliklerindedir. Dolayısı ile tutkulu aşk biçiminin zeminini güvenli bağlanma ve ilişki içerisindeki tutarlılık oluşturmaktadır. Oyun gibi aşk ise tutkulu aşktan farklı olarak, temel güdüsünü bağlanma ve yakınlığın değil de eğlencenin oluşturduğu bir biçimdir. Yoğun duygusallıktan çok cinsel haz ve heyecan arayışının baskın olduğu bu biçimde ilişkiler çoğunlukla kısa sürer. Hazzın temel kaynağı, oyunun kendisidir. Çok eşlilik söz konusudur; bu nedenle de aldatma oyunun aslında "dürüst" bir parçası olarak görülür. Üçüncü temel aşk biçimi olan arkadaşça aşk ise zamanla gelişen bir biçimdir. Bu açıdan hem tutkulu aşktan hem de oyun gibi aşktan farklılaşmaktadır. Arkadaşça aşkın dayandığı temelleri ortaklaşma, ilgi ve tutku oluşturur. Bu aşk biçimine sahip bireyler, benzer özelliklere sahip olmayı, ilgilerde ortaklaşmayı, partnerleri ile birbirlerini gözetiyor olmayı ve artan paylaşımlarla birlikte artan bir tutkuyu ön planda tutarlar.

Üç temel aşk biçiminden birinin bir diğeri ile birleşmesi ara biçimleri ya da ikincil biçimleri ortaya çıkarmaktadır. Buna göre mantıklı aşk, arkadaşça aşk ile oyun gibi aşkın bileşimidir. Bu bileşimde, arkadaşça aşkta var olan ortak ilgi, ortak ruh arayışı yerini denklik arayışına bırakır. Mantıklı aşklar ırk, sınıf, eğitim, gelecek güvencesi gibi kategorilerde belirli ölçütler oluştururlar ve bu ölçütler açısından partnerleri ile denk olmak isterler. Sahiplenici aşk, hem tutkulu aşk biçimini hem de oyun gibi aşk biçimini bir arada bulandıran bu nedenle de patolojik olarak değerlendirilen bir biçimdir. Sahiplenici aşkta baskın bir kıskançlık, güvensizlik ve kaybetme korkusu vardır. Bunun sonucunda kişi kendini partnerine dayatır. Sahiplenici aşk biçimine sahip kişiler sevgiye ve ilgiye doyumuzlardır. İlişkiyi bitirme yönünde adım atamayan ama ilişkiyi kendi seyrine de bırakamayan bir örutü sergilerler. Bu nedenle yaşanan ayrılığın etkisini uzun süre üzerlerinden atamazlar. Son olarak, aşkın müşfik ve sevecen bir biçimi olan özgeci aşk, tutkulu aşk ve arkadaşça aşkın bileşimidir. Bu biçimde partnerin kusurları ve ilişkinin olumsuz yönleri görmezden gelinir. Âşık, bağışlayıcı ve destekleyicidir. İlişkinin tanımında; kişinin fedakârlık yapması, kendinden vermesi hatta gerektiğinde kendinden vazgeçmesi vardır. Bu nedenle, oluşan "biz" içerisinde "ben" adeta kaybolmaktadır (Lee, 1974, 1988).

Tüm biçimleri ile aşk tarafların bazen olumlu bazen de olumsuz duygular yaşamasına yol açabilen bir deneyimdir. Aşkın birey üzerinde yarattığı olumlu etkiye odaklanan çalışmalar aşkın olumlu duygulanım ve iyi oluş hali üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu (Diener ve Lucas, 2000) ve yaşamdan alınan doyumun aşk ile arttığını göstermektedir (Masuda, 2003). Bireylerin sahip oldukları aşk biçimleri de onların duygularını ve özellikle yürüttükleri ilişkiden aldıkları doyumunu etkilemektedir. Birçok çalışma, tutkulu aşk biçiminin ilişki doyumunu ile (Meeks, Hendrick ve Hendrick, 1998; Hendrick, Hendrick ve Adler, 1988; Büyüksahin ve Hovardaoğlu, 2004), kişinin duygusal olarak partnerine yakın hissetmesi, kendini rahat ve yaşam dolu hissetmesi ile (Kanemasa, Taniguchi, Daibo, Ishimori, 2004) olumlu bir ilişki içerisinde olduğunu göstermektedir. Özgeci aşk da ilişkiden duyulan mutluluk (Meeks vd., 1998; Büyüksahin ve Hovardaoğlu, 2004), duygusal yakınlık ve kişinin kendini yaşam dolu hissetmesi ile olumlu ilişki içerisinde olan ancak aynı zamanda hem kadın hem de erkek için kaygı, kıskançlık ve haset duygusunu da beraberinde getiren (Kanemasa vd., 2004) bir aşk biçimidir. İçinde romantik bir duygusal yaşantı barındırmadığı düşünülen arkadaşça aşk ve mantıklı aşk biçimlerinin (Hendrick ve Hendrick, 1986) bireyler üzerindeki etkisi daha değişken bir görünüm sergilemektedir. Bazı çalışmalarda ilişki doyumunu (Meeks vd., 1998) ve duygusal yakınlık (Kanemasa vd., 2004) arkadaşça aşk biçimi ile artarken (Kanemasa vd., 2004), kimi çalışmalarda ilişki doyumunu ile ilişkisiz bir görünüm sergilemektedir (Büyüksahin ve Hovardaoğlu, 2004). Mantıklı aşk biçimine sahip olma eğilimi sadece Kanemasa ve diğerleri

(2004) tarafından yürütülen çalışmada hem duygusal yakınlık hem de düşmanca duygular ile birlikte artış göstermiştir. Diğer çalışmalarda mantıklı aşk, ilişki doyumu (Büyüksahin ve Hovardaoğlu, 2004), ilişkiden duyulan mutluluk (Hendrick, Hendrick ve Dicke, 1998) gibi değişkenler ile ilişkisiz bir örüntü sergilemiştir. Oyun gibi aşk ve sahiplenici aşk söz konusu olduğunda ise genellikle olumsuz duygular ön plana çıkmaktadır. İlişkide yakınlık ve paylaşımına diğerlerine göre daha az yer veren oyun gibi aşk ve bireyin karşısındaki ile empati kurmak yerine kendini ona dayattığı bir biçem olan sahiplenici aşk biçemlerinin düşük ilişki doyumu ile bağlantılı olduğu ifade edilmiştir (Büyüksahin ve Hovardaoğlu, 2004; Hendrick vd., 1988; Meeks vd., 1998). Bu iki aşk biçemi olumsuz duygulanımı da yordamaktadır (Uzun Özer ve Tezer, 2008). Bununla beraber sahiplenici aşkın etkisi kimi çalışmalarda farklı bir yöne işaret etmektedir. Buna göre sahiplenici aşk, her iki cinsiyet için de hem duygusal yakınlık hem de kıskançlık ve haset duyguları ile birlikte artış gösterebilmektedir (Kanemasa vd., 2004)

Sahiplenici ve oyun gibi aşk biçemlerinde olduğu gibi bazen aşk bireylere mutluluk getirmemektedir. Partnerler arasında ilişkilerin nasıl olması gerektiğine dair düşüncelerde, ilişkiye dair beklentilerde ve yaşananların algılanışında farklılık olması (Sullivan ve Schwebel, 1995) ve bu farklılığın uyum ve tamamlayıcılık içermemesi olumsuz duygulara yol açmaktadır. Biçemlerin uyumsuz olduğu ilişkilerde, taraflar ortak sorunlara odaklanamamakta, sorunları farklı yollardan çözmeye eğiliminde olmakta ve birbirlerinin davranışlarına da kendi bakış açılarından yüklemeler yapmaktadırlar (Lee, 1988). Dolayısı ile aşk biçemleri arasındaki uyumsuzluk ve partnerler arasındaki farklılaşmalar bireylere yalnızlık duygusu yaşatmaktadır. Oysa kişinin paylaşımlarda bulunabileceği duygusal bir ilişki yaşıyor olmasının onu yalnızlıktan koruyacağı varsayılır. Nitekim ilişki kurmak yalnızlıkla baş etmede etkili yöntemlerden biridir (Peplau ve Perlman, 1982), ancak bireyin kurduğu ilişkinin onun ilişkiye dair nitel ve /veya nicel beklentilerini karşılayamadığı durumlarda acı verici bir duygu ve deneyim olarak yalnızlığın yaşanmaktadır (Perlman ve Peplau, 1981). Böylece bireyler ilişkilerinde doyum alamadıklarında yani güvenlik, yakınlık, içtenlik ve duygusallık bulamadıklarında daha yüksek yalnızlık deneyimlemektedir (Bernardon, Babb, Hakim-Larson ve Gragg, 2011; Wei, Russel ve Zkalik, 2005; Weiss, 1973). Bu acı verici deneyime bazen kaygı, öfke, sıkıntı, mutsuzluk gibi olumsuz duygular (Jones, Freemon ve Goswick, 1981) bazen de depresyon ve anksiyete (Rokach ve Bauer, 2004) eşlik etmektedir.

Kısacası romantik bir ilişki kurmak, yalnızlık ile başetmek için kullanılan yollardan bir tanesi olsa da kimi durumlarda yalnızlık duygusunu daha da arttıran bir faktör olarak karşımıza çıkabilmektedir. Bu durum özellikle ergenlik ve genç yetişkinlik dönemindeki bireyler için daha sık yaşanabilmektedir. Diğer gelişim dönemlerine göre yalnızlığı daha fazla deneyimleyen ergen ve genç yetişkinlerin (Anderson, 1982; Brennan, 1982; Rubenstein ve Shaver, 1982) bu duygularının kaynağında yatan faktörlerden bir tanesi de flört, arkadaşlık ve diğer sosyal ilişkilerde deneyimlenen doyumсуuzluk ve memnuniyetsizliktir (Cutrona, 1982). Diğer bir ifadeyle, yalnızlıktan kurtulmanın bir yolu olarak romantik ilişkiyi tercih eden gençler ilişkilerinde yaşadıkları doyumсуuzluk nedeniyle bu yalnızlığı yaşamaya devam edebilmektedir.

Bu çalışmada da bireylerin algılanan yalnızlık düzeyleri ve ilişki doyumları aşk biçemleri bağlamında ele alınmıştır. Alanyazından elde edilen veriler doğrultusunda söz konusu üç değişkenin birbiri ile ilişkili olduğu düşünülmüştür. Çalışmanın bu beklenti doğrultusunda belirlenen amacı bireylerin algılanan yalnızlık düzeyleri, sahip oldukları aşk biçemleri ve ilişkiden aldıkları doyum arasındaki ilişkiyi saptamak ve aşk biçemlerinin yalnızlık ve ilişki doyumu üzerindeki etkisini ile ilişki doyumunun yalnızlık üzerindeki etkisini görebilmektir. Kısaca araştırmada üniversite öğrencilerinin sahip oldukları aşk biçemlerinin yalnızlığı doğrudan ve ilişki doyumunu aracılığı ile yordayıp yordamadığı sorusuna yanıt aranmaktadır.

YÖNTEM

Araştırma Grubu

Bu çalışmanın araştırma grubunu Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı 2. ve 3. sınıfta öğrenim gören 125 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma grubunun %57'sini kadın (71 kişi), %43'ünü (54 kişi) erkek katılımcılar oluşturmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması 20.61'dir (S = 2.60). Araştırma grubuna sadece son altı içerisinde romantik bir ilişki yaşamış olan ya da şu anda romantik bir ilişki yaşamakta olan kişiler dahil edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

UCLA Yalnızlık Ölçeği: Bireyin algıladığı yalnızlık derecesini belirleyebilmek amacıyla Russell, Peplau ve Cutrona (1980) tarafından geliştirilmiş bir kendini değerlendirme ölçeğidir. Ölçekte 10 olumlu ve 10 olumsuz olmak üzere 20 madde yer almakta ve değerlendirme dörtlü likert tipi bir derecelendirme üzerinde yapılmaktadır. En yüksek puan 80, en düşük puan 20'dir. Puanların yüksek olması yalnızlık düzeyinin yüksek olduğunu ifade etmektedir. Ölçeğin Türkiye'deki geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Demir (1989) tarafından gerçekleştirilmiştir. Demir (1989) ölçeğin Türkçe versiyonu ile yapmış olduğu çalışmada, özgün form ile yapılan çalışmada olduğu gibi, .96 gibi yüksek bir iç tutarlılık katsayısı elde etmiştir. Test-tekrar test çalışmasında ise güvenilirlik katsayısı .94 olarak bulunmuştur.

İlişki Doyumu Ölçeği: Bireylerin romantik ilişkilerinden aldıkları doyumunu ölçmek üzere Hendrick (1988; aktaran Curun, 2001) tarafından geliştirilmiş bir ölçektir. 7'li likert tipi bir ölçek olan İlişki Doyumu Ölçeği 7 maddeden oluşmakta ve tüm maddeler tek faktör altında toplanmaktadır. Uyarlama çalışması Curun (2001) tarafından yapılan ölçeğin Türkçe formu da orijinalindeki gibi tek faktör ve 7 maddeden oluşmaktadır. Uyarlanan ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .86 olarak bulunmuştur Ölçekten alınan en düşük puan 7 en yüksek puan 49'dur ve yüksek puanlar yüksek ilişki doyumuna işaret etmektedir.

Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği Kısa Form: Ölçek, insanların ilişkilerdeki aşk biçimlerini belirlemek amacıyla Lee'nin (1973) yapmış olduğu aşk sınıflandırması temel alınarak Hendrick ve diğerleri (1998) tarafından geliştirilmiştir. Bu ölçek daha önce Hendrick ve Hendrick (1986, 1990) tarafından geliştirilen 42 maddelik ölçeğin kısaltılmışıdır. Toplam 24 maddeden oluşan bu kısa formda 5'li likert tipi ölçekten her biri 4 madde ile ölçülen altı alt boyut puanı hesaplanmaktadır. Alt boyutlar Lee'nin aşk sınıflamasına dayalı olarak tutkulu aşk, oyun gibi aşk, arkadaşça aşk, mantıklı aşk, sahiplenici aşk ve özgeci aşk olarak isimlendirilmiştir. Katılımcılardan her bir ifadeyi şu an birlikte oldukları biri varsa onu; yoksa en son birlikte oldukları kişiyi düşünerek cevaplanması istenmektedir. Her bir alt ölçekten 4 ile 20 arasında puan alınmakta; puanın yüksekliği kişinin o aşk biçimini tercih ettiğini göstermektedir. Orijinal ölçeğin iç tutarlılık güvenirligi tüm ölçek için Cronbach Alfa katsayısı $\alpha = .70$ olarak bulunmuştur. Alt ölçeklerin Cronbach alpha içtutarlılık katsayıları .62 ile .88 arasında değişmektedir (Hendrick vd., 1998). Türkçeye Büyükşahin ve Hovardaoğlu (2004) tarafından uyarlanan ölçeğin iç tutarlılık katsayısı ise $\alpha = .69$ bulunmuştur. Her bir alt ölçeğin Cronbach alpha iç tutarlılık katsayıları ise özgeci aşk için .82, arkadaşça aşk için .77, tutkulu aşk için .66, mantıklı aşk için .62, oyun gibi aşk için .39, sahiplenici aşk için .52 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmada kullanılan ölçekler katılımcılara okulda, ders bitiminde ya da ders aralarında gönüllülük esasında dayalı olarak uygulanmıştır. Katılımcılara öncelikle araştırmanın amacına yönelik kısa bir bilgi verilmiş ve ardından uygulamaya geçilmiştir. Katılımcılardan kimlik bilgileri istenmemiştir. Ölçeklerin uygulanması 20-25 dakika arasında değişmiştir.

Aşk biçimleri, ilişki doyumunu ve yalnızlık değişkenleri ile modelleme çalışması için yapısal eşitlik modeli kullanılmıştır. Bu amaçla, öncelikle araştırmada yer alan değişkenlere ilişkin homojenlik ve doğrusallık sınamaları yapılmıştır. Daha sonra bu değişkenlere ilişkin ortalama, standart sapma, basıklık ve çarpıklık değerleri hesaplanmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkilerin betimlenmesinde Pearson Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır. Sadece ilişki doyumunu ve yalnızlık değişkenleri ile anlamlı bir ilişki gösteren aşk biçimleri modele dahil edilmiş ve model 0.05 düzeyinde maximum likelihood yöntemi kullanılarak test edilmiştir. Kurulan modelin veriyeye uygunluğunun değerlendirilmesinde Ki kare (χ^2) uyum iyilik testi, RMSEA, CFI ve NNFI değerleri hesaplanmıştır.

BULGULAR

Üniversite öğrencilerinin sahip oldukları aşk biçemlerinin yalnızlığı doğrudan ve ilişki doyumu aracılığı ile yordayıp yordamadığını değerlendirmeden önce araştırmada yer alan değişkenlerin ortalama ve standart sapma değerleri incelenmiş ve sonuçlar Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Aşk Biçemleri, Yalnızlık ve İlişki Doyumu Değişkenlerinin Betimleyici İstatistik Sonuçları

	<i>X</i>	<i>SS</i>	<i>Çarpıklık</i>	<i>Basıklık</i>
Tutkulu ask	13.65	3.22	-.38	.10
Oyun gibi aşk	9.95	2.29	.47	.90
Arkadaşça ask	11.66	4.04	-.01	-.70
Mantıklı ask	11.73	3.14	-.30	-.10
Sahiplenici aşk	12.77	3.11	.05	-.27
Özgeci ask	12.54	3.63	.06	-.70
Yalnızlık	37.67	10.37	.31	-.40
Doyum	23.43	6.82	-.35	-.69

Tüm grupta en yaygın görülen aşk biçimini tutkulu aşk oluştururken, oyun gibi aşk en az görülen aşk biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Tanımlayıcı istatistiklere ek olarak değişkenler arasındaki ilişkileri görmek amacı ile yapılan Pearson korelasyon analizi sonuçları Tablo 2’de verilmektedir.

Tablo 2. Yalnızlık, İlişki Doyumu ve Aşk Biçemleri Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları

	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Yalnızlık								
2. Doyum	-.40*	1						
3. Özgeci a.	-.13	.37*	1					
4. Sahiplenici a.	.02	-.02	.43*	1				
5. Mantıklı a.	.02	-.16	.06	.06	1			
6. Arkadaşça a.	-.09	.31**	.29*	.17	.18*	1		
7. Oyun a.	.23*	-.19*	-.00	.24*	.10	.15	1	
8. Tutkulu a.	-.34*	.60*	.33*	.10	.09	.37*	-.08	1

Korelasyon 0.05 (*) düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 2’de aşk biçemleri ile ilişkiden alınan doyum arasındaki ilişkiye bakıldığında özgeci, arkadaşça, oyun gibi ve tutkulu aşkın doyum ile ilişkili olduğu; mantıklı ve sahiplenici aşk ve ilişki doyumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir. Buna göre ilişkiden alınan doyum ile yalnızlık arasında ($r = -.40, p < 0.05$) negatif yönde orta düzey ve anlamlı bir ilişki vardır. İlişki doyumu ve tutkulu aşk arasında ($r = .60, p < 0.05$) orta düzey pozitif bir ilişki bulunmaktadır. Doyum ile özgeci aşk ($r = .37, p < 0.05$) ve arkadaşça aşk arasında ($r = .31, p < 0.05$) ise pozitif ama zayıf bir ilişki bulunmaktadır.

Yalnızlık ve aşk biçemleri arasındaki ilişki incelendiğinde sadece tutkulu aşk ve oyun gibi aşkın anlamlı bir ilişki sergilediği; mantıklı, arkadaşça, özgeci ve sahiplenici aşk biçemlerinin yalnızlık ile anlamlı bir ilişki göstermediği göze çarpmaktadır. Buna göre yalnızlık ve tutkulu aşk arasında ($r = -.34, p < 0.05$) düşük düzey negatif, yalnızlık ile oyun gibi aşk arasında ($r = .23, p < 0.05$) düşük düzey pozitif bir ilişki söz konusudur. Diğer bir ifade ile ilişkisinde tutkulu aşk biçimine sahip olan bireylerin ilişkilerinden yüksek düzeyde doyum aldıkları ve artan tutkulu aşk biçimi ile birlikte yalnızlık duygularında da düşme eğilimi olduğu görülmektedir. Buna ek olarak ilişkisinde daha çok oyun gibi aşk biçimini sürdüren bireylerin ilişkiden elde ettikleri doyum düşme, hissettikleri yalnızlık da artma eğilimindedir.

Korelasyon tablosundaki değerler esas alınarak oluşturulan modele yalnızlık ve doyum değişkenleri ile anlamlı korelasyon göstermeyen özgeci aşk, sahiplenici aşk, arkadaşça aşk, ve mantıklı aşk dahil edilmemiştir. Modelin uygunluğu ile ilgili ölçütler ve değerleri Tablo 3'te verilmektedir.

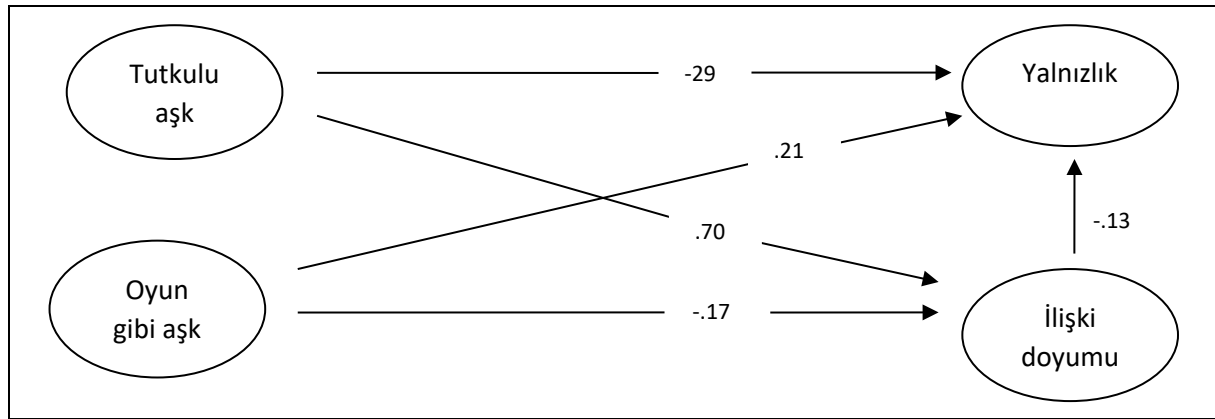
Tablo 3. Model Uyum İndeksleri (N=125)

χ^2	<i>sd</i>	χ^2/sd	RMSEA	CFI	NNFI
888.62	549	1.62	.07	.81	.80

Yapılan analiz sonucunda χ^2 değerinin anlamlı olduğu [(549) = 888.62, $p < .01$] saptanmıştır. Tablo incelendiğinde, modelin RMSEA uyum indeksinin .08'in altında olma koşulunu (Hair, Anderson, Tatham ve Black, 1998) sağladığı görülmektedir. Bu değer, kabul edilebilir bir uyum iyiliğini ifade etmektedir (Jöreskog ve Sörbom, 1993). χ^2 değerinin serbestlik derecesine bölünmesi ile elde edilen değer (χ^2/sd) 2 ve altında olması uyumun iyi olduğunu göstermektedir (Şimşek, 2007). Tabloda da görüldüğü gibi χ^2/sd (1.62) ikinin altında bir değer almıştır ve iyi bir uyuma işaret etmektedir. NNFI ve CFI için .90 ve üzeri değerler modelin kabul edilebilir olduğunu göstermektedir (Şimşek, 2007) ancak bu değerlerin .80 - .90 aralığında olması yapının iyi uyuma elverişli olması anlamına gelmektedir (Corral ve Calvete, 2000). Uyum indeksleri genel olarak değerlendirildiğinde model uyumunun kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmektedir.

Modelin uyum değerlerinin yanı sıra ölçüm modelinde gözlenen ilişki katsayıları Şekil 1'de verilmektedir.

Şekil 1. Modelde Gözlenen İlişki Katsayıları

Şekil 1'de de görüldüğü gibi ölçü modelinde gözlenen regresyon katsayılarının en yükseği .70 ile tutkulu aşk biçemi ile ilişki doyumu, en düşüğü -.13 ile ilişki doyumu ile yalnızlık arasında oluşmuştur. Bunlara ek olarak tutkulu aşk biçemi ile yalnızlık arasında -.29, oyun gibi aşk biçemi ile yalnızlık arasında .21 ve son olarak oyun gibi aşk biçemi ile ilişki doyumu arasında -.17 regresyon katsayısı bulunmuştur. Bu sonuçlar değişkenlerin yalnızlığı yordayıcı düzeyde olduğunu göstermektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Aşk biçemleri, ilişki doyumu ve yalnızlık arasındaki ilişkiyi ele alan bu çalışmada model oluşturulmadan önce elde edilen korelasyon sonuçları değerlendirildiğinde bazı aşk biçemlerinin hem ilişki doyumu hem de yalnızlık ile ilişkisinin sınırlı olduğu görülmüştür. Buna göre hem doyum hem yalnızlık değişkenleri ile ilişkili olan aşk biçemleri sadece oyun gibi aşk ve tutkulu aşk olmuştur. Özgeci aşk ve arkadaşça aşk yalnızlık ile ilişkisiz bulunmaları nedeniyle modele dâhil edilmemişlerdir. Ancak bu iki aşk biçeminin ilişki doyumu ile aralarında bir ilişki söz konusudur. Buna göre bireylerin özgeci aşk biçemine ve arkadaşça aşk biçemine sahip olması ile birlikte ilişkilerinden aldıkları doyum artmaktadır. Genel olarak bakıldığında özgeci aşk kişinin kendinden çok partnerini merkeze koyduğu ve partneri ya da ilişkisi için kendisini yok sayarcasına fedakârlıkta bulunduğu bir aşk biçimidir. Özgeci aşkın hangi durumlarda daha sık görüldüğünü araştıran çalışmalar bu durumun hem tarafların hem ilişkinin yaşı, süresi ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Örneğin, Grote ve Frieze (1998) ilişki süresinin uzaması ile özgeci aşk arasındaki ilişkiyi vurgulamıştır. Montgomery ve Sorell (1997) de araştırmalarında özgeci aşkın artan yaş ve evlilik kurumuna dahil olma ile ilişkili olduğunu bulmuştur. Dahası özgeci aşkın görülmesi artan eğitim düzeyi ile

ilişkilidir (Lin ve Huddleston Casas, 2005). Değınilen araştırma sonuçları daha çok, olgunlaşmış, zamanla oturmuş bir ilişkinin özgeci aşk biçimine evrılme eğilimine işaret etmektedir. Dolayısıyla Bu durum kişilerin ilişkiden doyum alma olasılıklarını artıran bir etmen olarak düşünülebilir. Özgeci aşk ve ilişki doyumı arasındaki bu ilişki benzer çalışmalarca desteklenmektedir. Nitekim Lin ve Huddleston Casas (2005) özgeci aşkı yaş, cinsiyet, eğitim, dindarlık ve ilişki doyumı açısından inceledikleri bir araştırmada ilişki doyumunun özgeci aşk ile birlikte arttığını bulmuşlardır. Benzer şekilde Vedes ve diğerleri (2016) özgeci aşkın ilişki doyumunu hem doğrudan hem de stres ile başa çıkma becerisi aracılığı ile arttırdığını bulmuştur.

Bulgular özgeci aşk gibi arkadaşça aşkın da ilişki doyumunu ile pozitif bir ilişki gösterdiğine işaret etmektedir. Ancak, arkadaşça aşk özgeci aşktan farklı olarak duygudan uzak bir aşk biçimi olarak değerlendirilmektedir. Söz konusu biçimin tutkudan çok partner ile uyum ve özdeşleşmeye ve arkadaşça duygulara dayalı bir aşk biçimi olması (Hendrick ve Hendrick, 1986) nedeniyle duygunun değil akılcılığın baskın olduğu ifade edilebilir. Ancak arkadaşça aşkın bu özellikleri kişiler üzerinde olumlu bir etki de yaratmaktadır. Arkadaşça aşk kişinin kendisine yönelik algısının ve öz saygının olumlu yönde artışı ile birlikte yükselen bir aşk biçimidir (Zeigler-Hill, Britton, Holden ve Besser, 2015). Dolayısıyla, kişinin öznel iyi oluşunu arttırmakta (Galinha, Oishi, Pereira, Wirtz ve Esteves, 2014) ve ilişkiden alınan doyumunu olumlu yönde etkilemektedir.

Çalışmanın bulguları bireylerin özgeci ve arkadaşça aşk biçimlerine sahip olması ile birlikte ilişki doyumlarının arttığını ancak bu aşk biçimleri ile birlikte bireyin yalnızlık duygusunda bir değişim olmadığını göstermektedir. Kişinin sahip olduğu aşk biçiminde fedakârlığın/özgeciliğın ya da ortaklaşmanın/arkadaşlığın temel olması ile birlikte ilişkiden alınan doyum artsa da aşktaki fedakarlık ya da arkadaşlık kişinin kendini ne kadar yalnız hissettiği ile ilişkili değildir. Aşk biçimi yalnızlık arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmaların da gösterdiği gibi bu durum daha çok söz konusu olan aşk biçimi ile ilgilidir. Genel olarak, yalnızlık hem üniversite öğrencilerinde (Neto ve Pinto, 2003) hem de yetişkinlerde (Rotenberg ve Korol, 1995) tutkulu aşk ile negatif, sahiplenici ve oyun gibi aşk ile pozitif ilişki göstermekte, özgeci aşk ve arkadaşça aşkla ise ilişki göstermemektedir

Aşk biçimleri, yalnızlık ve ilişki doyumunu arasındaki etkileşimi görebilmek amacı ile oluşturulan model tutkulu aşkın ilişkiden alınan doyumunu arttırdığını, yalnızlık duygusunu ise azalttığını göstermektedir. Bununla birlikte bağlanmanın ve yakınlaşmanın olmadığı, kısa süreli ve eğlenme odaklı bir biçim olan oyun gibi aşk ilişki doyumunu azaltmakta yalnızlık düzeyini de arttırmaktadır. Genel olarak değerlendirildiğinde tutkulu aşk, olumlu duyguların bir parçası olarak ele alınmaktadır (Karlsson ve Archer, 2007). Kimi araştırmacılar bu aşk biçimini “tarafllara mutluluk veren” (Levy ve Davis, 1988), “balayı yaşatan” (Sternberg, 1988) bir biçim olarak tanımlamaktadırlar. Tutkulu aşkın bu olumlu yapısı kültürden bağımsız genel bir yapı gibi görünmektedir. Örneğın Kuzey Amerika, Güney Avrupa ve Batı Afrika örneklerinden yetişkinleri karşılaştıran bir araştırmada üç kültürde de tutkulu aşk güvenli bağlanma, ilişki doyumunu ve iyi oluş ile ilişkili olduğu bulunmuştur (Galinha vd., 2014). Tutkulu aşka biraz daha yakından bakıldığında güvenli bağlanma ve benlik saygısı ile ilişkili olduğu görülmektedir. Yani, tutkulu aşk güvenli bağlanma temelinde ortaya çıkmakta (Hazan ve Shaver, 1987) ve bireyin kendisine duyduğu saygı ile birlikte de artmaktadır (Zeigler-Hill vd., 2015). Bu faktörlerin tutkulu aşkın doyumunu arttıran yalnızlık duygusunu azaltan yapısına katkıda bulunduğú düşünülebilir.

Diğer yandan oyun gibi aşk da tıpkı tutkulu aşk gibi kişinin kendisine verdiği değer ile yakından bağlantılı bir biçimdir. Bireylerin kaçınan bağlanma örüntüsüne sahip olması ve bununla bağlantılı olarak kendine yönelik olumsuz bilişsel şemalara sahip olması (Hazan ve Shaver, 1987) böylece de kendi değeri hakkında belirsizlik yaşaması ve değişken duygulara sahip olması (Zeigler-Hill vd., 2015) oyun gibi aşk eğilimlerini arttırmaktadır. Oyun gibi aşk hem bir ilişki içerisinde olmanın dikkat, statü gibi doğal yararlarını beraberinde getiren hem de potansiyel partnerler konusunda özgürlük sağlayan, böylece de kişinin kendisini korumasını sağlayan bir aşk biçimidir (Zeigler-Hill vd., 2015). Bu nedenle oyun gibi aşkın düşük özdeğer ve yüksek kaygılı bağlanma ile birlikte ortaya çıktığı bunun sonucunda da hem ilişkiden doyum alınmadığı hem de kişinin kendisini yalnız hissettiği düşünülebilir. Uçarı ve içinde sevecenliği pek barındırmayan, ön planda eğlenceyi tutan bu aşk biçime sahip bireyler aynı zamanda zor ve stresli durumlarda, karşısındakine destek olmaktan yani derinlemesine ilişki kurmaktan kaçınırlar (Hazan ve Shaver, 1987). Eşlerine güvensiz, ilişkilerine sınırlı düzeyde yatırım yapan (Kirkpatrick ve Hazan, 1994) bu bireyler için aldatma davranışının da oyunun doğal bir parçası olarak görülmesi nedeniyle ilişki doyumunu azaltması ve yalnızlığı artırması beklendik bir sonuçtur. Oyun gibi aşka ilişkin bulgular bu biçimin olumsuz duygularla pozitif ilişki içerisinde olduğu, mutluluğú azalttığını yönündedir (Büyüksahin ve Hovardaoğlu, 2004; Uzun Özer ve Tezer, 2008). Ayrıca oyun gibi aşkın çok eşlilik özelliğı ve kural, beceri ve strateji gerektiren oyunsu yapısının da (Lee, 1974) kişinin algıladığı yalnızlık düzeyini artırabileceğı düşünölmektedir.

Bu araştırmanın beklentilerinden bir tanesi ilişki doyumunun kişinin yalnızlık duygusunu güçlü bir şekilde yordayacağı idi. Ancak bulgular, bu etkinin beklendiğinden çok daha zayıf bir biçimde çıktığını göstermektedir. Bu durum yalnızlığın tek bir faktörle açıklanamayacak kadar karışık bir yapısı olmasından kaynaklanıyor olabilir. Yalnızlık hem utangaçlık gibi mizaç değişkenlerinden, hem sosyal kabul gibi psikososyal değişkenlerden (Woodhouse, Dykas ve Cassidy, 2012) hem de anababalık (Rokach, 1989), aile desteği (Knutson ve Woszidlo, 2014) gibi gelişim ekolojisine bağlı faktörlerden etkilenen karmaşık bir yapıdır. Çalışmada yalnızlık üzerindeki etkisi açısından sadece ilişki doyumuna bakılmış olması iki değişken arasındaki zayıf ilişkiyi açıklayan bir faktör olabilir. Bunun yanı sıra son yıllarda yürütülen çalışmalar bireyin hissettiği yalnızlık duygusunun, bireysel faktörlerin de ötesinde kültürel bir yansıma da olabileceğini göstermektedir. Buna göre kişinin içinde yaşadığı kültürde öne çıkan değerlerin ve ilişkilerin toplulukçu kültürün özelliklerini taşıması, yani bireyci kültürün bireyselliğe, yarışmacılığa ve özerkliğe ağırlıklı vurgu yapan yapısından farklı olarak aile içi ilişkileri, yakınlığı, birbirine bağlı olmayı vurgulaması hissedilen yalnızlık duygusunu azaltmaktadır. Örneğin, Rokach ve Bauer'in (2004) üç kuşak (genç, genç yetişkin ve yaşlı) Kanadalı ve Çek bireylerle yürüttüğü çalışma, Kuzey Amerika kültüründe yetişmiş olan Kanadalı üç kuşak birey için de hissedilen yalnızlık düzeyinin toplulukçu olarak kategorize edilen ve güçlü aile bağlarına sahip Çek kültüründe yetişen bireylere göre anlamlı derecede yüksek olduğunu göstermektedir. Bu anlamda kişinin yalnızlık duygusu ilişkiden alınan doyumun dışında daha geniş bir ilişki ağına da bağlı görünmektedir. Ayrıca, doyum veren bir duygusal ilişkinin kişiyi yalnızlık duygusundan koruyacağı beklentisi de kültürel bir varsayımdır. Örneğin yalnızlığın yaygın olduğu ve cesaretlendirildiği Amerika Birleşik Devletlerinde (Schneider, 1998; Sermat, 1980; aktaran Rokach ve Bauer, 2004) romantik ilişkinin önemi üzerine güçlü bir vurgu vardır. Seepersad, Choi ve Shin (2008), yaptıkları kültürlerarası çalışmada Koreli ve Kuzey Amerikalı genç yetişkinleri karşılaştırmış ve bu kültürel vurgunun güçlenmesiyle birlikte bireylerin yalnızlık duygusunun da güçlendiğini bulmuştur. Bu açıdan değerlendirildiğinde romantik bir partnere sahip olma ya da doyum veren bir ilişki içerisinde olma ile yalnızlık duygusunu azaltacağı beklentisi daha çok bireyci batı kültürüne özgü bir durum olması nedeniyle bu çalışmada oldukça zayıf bir biçimde karşımıza çıkıyor olabilir. Bireyci kültür bireyler arası gevşek bağlar (Hofstede, 1980; aktaran Özdemir ve Çok, 2011) ve kültür içi gruplardan duygusal kopukluk (Triandis, McCusker ve Hui, 1990; aktaran Kağıtçıbaşı, 1999) ile karakterize bir kültürdür. Dolayısı ile doyum veren bir ilişkinin yalnızlık duygusu üzerindeki etkisi, toplulukçu bir kültüre göre daha farklı olabilmektedir. Nitekim Türkiye toplulukçu bir toplum olarak sınıflandırılmaktadır (Hofstede, 1980; aktaran Özdemir ve Çok, 2011). Bu, kişinin benliğini iç grup terimleri ile tanımlaması, toplumca grup içi uyuma önem verilmesi (Triandis, McCusker ve Hui, 1990; aktaran Kağıtçıbaşı, 1999) anlamına gelmektedir. Zira aile, arkadaş, akrabalar, komşular ve sosyal gruplar ile yakın bağlara Türkiye'de güçlü bir vurgu olduğu görülmektedir (İmamoğlu, Küller, İmamoğlu ve Küller, 1993'ten aktaran Özdemir ve Çok, 2011). Dolayısı ile romantik bir partnerin kişinin duygusal ihtiyaçlarını gidermede biricik kaynak görevine sahip olmadığı, aile, akraba ve komşuluk ilişkilerinin yanı sıra arkadaşlar ile paylaşımlar kişinin ihtiyaç duyduğu ilişkileri sağladığı düşünülebilir. Sonuç olarak bu toplumsal bağlar, yalnızlık duygusunu azaltan ve bireyci toplumlarda olduğu gibi kişiyi "partnere" bağlı kılmaktan kurtaran bir koruyucu kalkan olarak değerlendirilebilir.

Sonuç olarak araştırma bulguları tutkulu aşkın yüksek ilişki doyumu ve düşük yalnızlık duygusu ile oyun gibi aşkın ise düşük ilişki doyumu ve artan yalnızlık duygusu ile sonuçlandığını göstermektedir. Tutkulu aşk ve oyun gibi aşkın bu örüntüsü birçok araştırma ile doğrulanmış bir örüntüdür. Ancak aynı şeyi "yalnızlık" değişkeni için söylemek mümkün değildir. Bu çalışma bireyin öznel iyi oluşu üzerinde çok önemli bir etkiye sahip olan yalnızlık değişkeninin kültürel bağlamdan kopmaksızın değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. İlişki doyumu ile beraber yalnızlık düzeyi de düşük çiftler ile yapılacak nitel araştırmaların öncelikli olarak gerçekleştirilmesinin yalnızlığı etkileyen kültürel öğeleri ortaya çıkarmada derinlemesine bilgi sağlayacağı düşünülmektedir. Buna ek olarak nitel çalışmalar ile erişilen bu öğelerin yaygınlığının nicel çalışmalar ile araştırılması bireysel bir olgu olsa da kültürel öğelerin belirlediği ilişki ağından önemli ölçüde etkilenen yalnızlığı kültürel örüntüsünün içerisinde anlamamızı kolaylaştırabilecek bir unsur olabilir.

KAYNAKÇA

- Andersson, L. (1982). Interdisciplinary study of loneliness-with evaluation of social contacts as a means towards improving competence in old age. *Acta Sociologica*, 25(1), 75-80.
- Bernardon, S., Babb, K., Hakim-Larson, J. ve Gragg, M. (2011). Loneliness, attachment and the perception and use of social support in university students. *Canadian Journal of Behavioral Science*, 43(1), 40-51.
- Brennan, T. (1982). Loneliness at adolescence. L. Peplau ve D. Perlman (Ed.), *Loneliness: A Sourcebook of Current Theory, Research and Therapy* içinde (s. 269-290). NY: John Wiley & Sons.
- Büyükşahin, A. ve Hovardaoğlu, S. (2004). Çiftlerin aşka ilişkin tutumlarının Lee'nin çok boyutlu aşk biçimleri kapsamında incelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 19(54), 59-72.
- Corral, S. ve Calvete, E. (2000). Machiavellianism: Dimensionality of the mach IV and its relation to self-monitoring in a Spanish sample. *The Spanish Journal of Psychology*, 3(1), 3-13.
- Curun, F. (2001). *The effects of sexism and sex role orientation on romantic relationship satisfaction [Cinsiyetçilik, cinsiyet rolü yöneliminin ilişki doyumu üzerine etkileri]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Cutrona, C. (1982). Transition to college: Loneliness and the process of social adjustment. L. Peplau ve D. Perlman (Ed.), *Loneliness: A Sourcebook of Current Theory, Research and Therapy* içinde (s. 291-309) NY: John Wiley & Sons.
- Demir, A. (1989). UCLA Yalnızlık ölçeğinin geçerlik ve güvenirliği. *Psikoloji Dergisi*, 6(22), 1-6.
- Diener E. ve Lucas R. E. (2000). Explaining differences in societal levels of happiness: relative standards, need fulfillment, culture, and evaluation theory. *Journal of Happiness Studies*, 1(1), 41-78.
- Galinha, I. C., Oishi, S., Pereira, C. R., Wirtz, D. ve Esteves, F. (2014). Adult attachment, love styles, relationship experiences and subjective well being: Cross-cultural and gender comparison between Americans, Portuguese and Mozambicans. *Social Indicators Research*, 119(2), 823-852.
- Grote, N. ve Frieze, I. (1998). Remembrance of things past: Perception of marital love from its beginnings to the present. *Journal of Social and Personal Relationships*, 15(1), 91-109.
- Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L. ve Black, W. L. (1998). *Multivariate data analyses*. NJ: Prentice Hall.
- Hazan, C. ve Shaver, P. R. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511-524.
- Hendrick, S., Hendrick, C. ve Adler, N. L. (1988). Romantic relationships: Love, satisfaction and staying together. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(6), 980-988.
- Hendrick, C., Hendrick, S. ve Dicke, A. (1998). The love attitudes scale: Short form. *Journal of Social and Personal Relationships*, 15, 147-159.
- Hendrick, C. ve Hendrick, S. (1986). A theory and method of love. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50(2), 392-402.
- Hendrick, C. ve Hendrick, S. (1990). A relationship-specific version of the love attitudes scale. *Journal of Social Behavior and Personality*, 5(4), 239-254.
- Jones, W. H., Freemon, J. E. ve Goswick, R. A. (1981). The persistence of loneliness: Self and other determinants. *Journal of Personality*, 49(1), 27-48.
- Jöreskog, K. ve Sörbom, D. (1993). *Lisrel 8: Structural equation model with simplis command language*. NJ: Erlbaum.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1999). *Yeni insan ve insanlar*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kanemasa, Y., Taniguchi, J., Daibo, I. ve Ishimori, M. (2004). Love styles and romantic love experiences in Japan. *Social Behavior and Personality*, 32(3), 29-48.
- Karlsson, E. ve Archer, T. (2007). Relationship between personality characteristics and affect: Gender and affective personality. *Individual Differences Research*, 5(1), 44-58.

- Kirkpatrick, L. A. ve Hazan, C. (1994). Attachment styles and close relationships: A four year prospective study. *Personal Relationships*, 1(2), 123-142.
- Knutson, K. ve Woszidlo, A. (2014). The associations between family disengagement, support, loneliness, and stress in young adults attending college. *Family Science*, 5, 20-29.
- Lee, J. A. (1973). *The colors of love: An exploration of the ways of loving*. Don Mills, Ontario: New Press.
- Lee, J. A. (1974). The styles of loving. *Psychology Today*, October, 44-51.
- Lee, J. A. (1988). Love styles. R. Sternberg ve M. Barnes (Ed.), *The psychology of love* içinde (s. 38-67). New Haven: Yale University Press.
- Levy, M. B. ve Davis, K. E. (1988). Love styles and attachment styles compared: Their relations to each other and to various relationship characteristics. *Journal of Social and Personal Relationships*, 5, 439-471.
- Lin, L. ve Huddleston Casas, C. A. (2005). Agape love in couple relationships. *Marriage and Family Review*, 37(4), 29-48.
- Masuda, M. (2003). Meta-analyses of love scales: Do various love scales measure the same psychological constructs. *Japanese Psychological Research*, 45(11), 25-37.
- Meeks, B. S. Hendrick, S. S. ve Hendrick, C. C. (1998). Communication, love and relationship satisfaction. *Journal of Social and Personal Relationships*, 15(6), 755-773.
- Montgomery, M. J. ve Sorell, G. T. (1997). Differences in love attitudes across family life stages. *Family Relations*, 46, 55-61.
- Neto, F. ve Pinto, M. C. (2003). The role of loneliness, gender and love status in adolescents' love styles. *International Journal of Adolescence and Youth*, 11(3), 181-191.
- Özdemir, Y. ve Çok F. (2011). Ailede özerk ilişkisel benlik ölçeklerinin lise öğrencileri için uyarlanması ve psikometrik özellikleri. *İlköğretim Online*, 10(1), 121-132.
- Peplau, L. A. ve Perlman, D. (1982). Perspectives on loneliness. L. Peplau ve D. Perlman (Ed.), *Loneliness: A sourcebook of current theory, research and therapy* içinde (s. 1-18). NY: John Wiley & Sons.
- Perlman D. ve Peplau L. A. (1981). Toward a social psychology of loneliness. R Gilmour ve S. Duck (Ed.), *Personal relationship 3: Personal relationships in disorder*. London: Academic Press,
- Rokach, A. (1989). Antecedents of loneliness: A factorial analysis. *The Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied*, 123(4), 369-384.
- Rokach, A. ve Bauer, N. (2004). Age, culture and loneliness among Czech and Canadians. *Current Psychology: Development, Learning and Personality*, 23(1), 3-23.
- Rotenberg, K. L. ve Korol, S. (1995). The role of loneliness and gender in individuals' love styles. *Journal of Social Behavior and Personality*, 10(3), 537-546.
- Rubenstein, C. M. ve Shaver, P. (1982). The experience of loneliness. L. Peplau ve D. Perlman (Ed.), *Loneliness: A sourcebook of current theory, research and therapy* içinde (s. 206-223). NY: John Wiley & Sons.
- Russell, D., Peplau, L. A. ve Cutrona, C. E. (1980). The revised UCLA loneliness scale: Concurrent and discriminant validity evidence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 39, 472- 480.
- Seepersad, S., Choi, M. ve Shin, N. (2008). How does culture influence the degree of romantic loneliness and closeness. *The Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied*, 142(2), 209-220.
- Sternberg, R. J. (1988). Triangulating love. R. J. Sternberg ve M. L. Barnes (Ed.), *The psychology of love* içinde (s. 119-138). New Hawen: Yale University Press.
- Sullivan, B. F. ve Schwebel, A. I. (1995). Relationship belief and expectations of satisfaction in marital relationships: Implications for family practitioners. *Family Journal*, 3(4), 298-305.
- Şimşek, Ö. F. (2007). *Yapısal eşitlik modellemesine giriş: Temel ilkeler ve lisrel uygulamaları*. Ankara: Ekinoks.

- Uzun Özer, B. ve Tezer, E. (2008). Aşka ilişkin tutum biçimlerinin olumlu ve olumsuz duyguları yordayıcılığı. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(30), 19-29.
- Vedes, A., Hilpert, P., Nussbeck, F. W., Randall, A. K., Bodermann, G. ve Lind, W. R. (2016). Love styles, coping and relationship satisfaction: A dyadic approach. *Personel Relationships*, 23(2016), 84-97. doi:10.1111/per.12112
- Wei, M., Russel, D. W. ve Zakalik, R. A. (2005). Adult attachment, social self-efficacy, self-disclosure, loneliness and subsequent depression for freshmen college students: A longitudinal study. *Counseling Psychology*, 52(4), 602-614.
- Weiss, R. S. (1973). *Loneliness: The experience of emotion and social isolation*. Cambridge: MIT Press.
- Woodhouse, S. S., Dykas, M. J. ve Cassidy, J. (2012). Loneliness and peer relations in adolescence. *Social Development*, 21(2), 273-293.
- Zeigler-Hill, V., Britton, M., Holden, C. ve Besser, A. (2015). How will I love you? Self esteem instability between self esteem instability moderates the association between self-esteem level and romantic love styles. *Self and Identity*, 14(1), 118-134.

EXTENDED SUMMARY

Love Styles Relationship Satisfaction and Loneliness: A Study on University Students

INTRODUCTION

Individuals' subjective loneliness levels and their relationship satisfaction were examined according to Lee's (1973) love styles. It was assumed that there is a strong relationship between love styles and relationship satisfaction. The other assumption was about the relationship between the relationship satisfaction and loneliness; thus people who have less satisfaction in their relationships experience more loneliness compared to the people who have higher satisfaction levels. Based on these assumptions, whether individuals' love styles are related to their relationship satisfaction levels and their subjective loneliness levels were examined through model analysis.

METHOD

Study Group

Participants of the study are 125 sophomore and junior students of Psychological Counseling and Guidance Department at Ankara University. 57 % of the students are female (71 people) and 43 % of the students are male (54 people). The age average of the participants is 20.61 ($S=2.60$).

Instruments

In the study, UCLA Loneliness Scale (Russell, Peplau, & Cutrona, 1980), Relationship Satisfaction Scale (Hendrick, 1988 as cited in Curun, 2001) and Attitudes towards Love Scale (Hendrick, Hendrick, & Dicke, 1998) were applied to the voluntary university students who have a romantic relationship during the semester.

Analyses

Correlation was measured as preliminary analysis. Moreover, structural equation modeling was used for modeling of the love styles, relationship satisfaction and loneliness variables, Model was tested through 0.05 level maximum likelihood. To determine the compatibility of the created model with the data, chi-square (χ^2) test, RMSEA, CFI, and NNFI values were calculated.

RESULTS

As preliminary analysis, firstly the assumptions of correlation are tested. Moreover, the relationship among relationship satisfaction, loneliness and love styles are examined by correlation. There is found significant relationship among loneliness with eros and ludus love. On the other hand, there is no significant relationship found among storge, manic, agape, and pragma styles with loneliness. Based on the values of the correlation table, storge, manic, agape, and pragma styles of love whose relationship coefficient found under .20 excluded from the proposed model. The highest regression coefficient in the measured model is found as .70 between eros love and relationship satisfaction and the lowest was found as -.13 between relationship satisfaction and loneliness. Moreover, regression coefficient was found as -.29 between eros love style with loneliness; as .21 between ludus love style and loneliness; and finally as -.17 between ludus love style and relationship satisfaction. These results show that eros and ludus love styles with relationship satisfaction are the predictors of loneliness. At the end, no modification on the model was needed.

DISCUSSION AND CONCLUSION

The model formed to determine how love styles affect loneliness and relationship satisfaction and how relationship satisfaction affect loneliness. Results shows that passionate love highly affects relationship satisfaction in a positive way and loneliness level in a negative way. In the light of these findings, it can be thought that people's self-perception and the relationship satisfaction improve in the positive way when people attract each other psychically and when they are closely and intensively attached with each other. Passionate love (Eros)

depends on a strong and safe attachment between lovers (Hazan & Shaver, 1987). In other words, people who have safe attachments in their relationship and thus have passionate love styles have positive self-perception.

The findings of the study, on the other hand, show that game like love (ludus) style is a short-term and fun-oriented love style in which there is no attachment and intimacy decreases the relationship satisfaction and increases the loneliness level. People who have this kind of love style have avoidance attachment style and thus they avoid having long-term real relationships. These are the people who have no trust in their spouses and make limited investments in their relationships (Kirkpatrick & Hazan 1994) and do not like to open themselves to the others. Moreover, in game playing love style, open communication and calmness are not among the components of the relationship and thus betrayal is regarded as a natural part of the game. With these features, it is an expected result that it decreases the relationship satisfaction.

Furthermore, the findings show that the predictive power of only the relationship satisfaction towards loneliness is quite low. In this context, it is thought that the assumption that a satisfactory emotional relationship protects individuals from loneliness is more likely to be seen in the individualistic society cultures.